

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap
könyvnyomdája Debrecen,
Nyomtató-utca 9. sz. A hova a
lap szétküldésére vonatkozó fel-
szólamlások küldendők. Minden-
nemű nyomdai munkákat felvál-
lunk és jutányos áron végezzük.

Megjelen hetenként egyszer szombalon, másfél lapon.

Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona.

Hirdetések jutányos áron közöltetnek.

Egyes szám ára 30 fillér.

A szerkesztőség és kiadóhivatal
Debrecen, Nyomtató-utca 9. sz.
A hova a lap szellemi és anyagi
ügyeire vonatkozó összes közle-
mények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendők.

A lecsendesült tenger.

Az Ur parancsoló szavára elpihenő, csendes, nyugodt Gennezáreth annak a társadalomnak a hü képe, amely akkor valósul meg a földön, mikor immár nem kell kérni többé: „*Jöjjön el a Te országod.*“ Elül a szél. A tenger tükre sima. Ujra tisztán látja, megint mosolyogva nézgeti magát benne a holdvilágos, csillagos mennyország! *Mikor az Ur fölébred és parancsol: ilyen a tenger. És ilyen a társadalmi élet.* Az egyenlőtlenséget okozó hatalmak erejüket veszítik. Megszünik az osztályharc: mert megszűnnek az osztályok. Eltűnik a társadalmi egyenlőtlenség. Társadalmilag egyenlő, épen azért szabad minden ember. Mint valami régi, nehéz, fojtogató álmot, amely — Istennek hála — elmúlt: úgy emlegetik — ha emlegetik — azt, hogy itt a földön valaha voltak gazdagok és szegények, urak és szolgák, királyok és koldusok. Mindenki gazdag, ur, király. Hiszen az Isten a teremtésnek hajnalán az első emberpárban minden embernek mondá: „*Hajtsátok a földet birodalmatok alá!*“ (I. Móz. 1, 28.) A kardokból kaszákat kovácsolnak. És az egész emberiség egy család. Egy dolgozó, békés, boldog család. Testvérek társasága. Óh ebben a társaságban az Isten országa gyönyörűen tükröződik. *E társaság maga az Istenország.*

Az Istenország, mint az Isten igaz alattvalóinak társasága; nem egyéb, mint a testvériség, egyenlőség és szabadság országa. Krisztus mondja: „*Mindnyájan testvérek vagytok.*“ (Mt. 23, 8.) Ezt az országot a földre Krisztus hozza és a földön Krisztus fogja megvalósítani. Hiszen *Ő benne annak az Istenségnek minden teljessége lakozik testiképen* (Kol. 2, 9.), *akinek neve: szeretet.* (1. Ján. 4, 8.) Mint a szeretet Istene: úgy az ő fia sem személyválogató. (Csel. 10, 34.) *Ő nem a külsőt, hanem a belsőt: a lelket nézi. És ő előtte minden egyes emberlélek egyforma drága kincs. Drágább az egész világnál.* (Mt. 16, 26.) *Drága gyöngy, amelyért Isten feláldozza minden kincsét: az ő szerelmes egyszülött fiát is!* (Mt. 13, 45. 46., a szerintem helyes magyarázat csak ez; v. ö. Ján. 3, 16.)

Testvéreim: hiszitek-e a költővel, hogy „*lesz még egyszer ünnep a világon.*“? (Vörösmarty). Pogány az, aki nem hiszi! Én hiszem. Én várok. Várok egy új Karácsonyt. Egy második Karácsonyt. *Amaz első Karácsonyban földre szállott az Isten. A második Karácsonyban földre száll a mennyország.*

Jánosi Zoltán.

Fizetés-ügyünk

rendezése tárgyában az alábbi memorándumot fogadta el az elnök szövegezésében kongresszusunk. Ezt adja át az egyesület a képviselőház elnökének, a miniszterelnöknek a kultuszminiszternek és pártoló felterjesztés végett a konvent elnökségének:

A magyarországi református lelkészek Budapestén 1908. évi szeptember 29-én tartott országos gyűlése járul a magyar országgyűlés képviselőháza elé, azzal a kérelemmel, hogy a 2400 koronás alapfizetéssel és hat ízben 200—200 ötéves korpótlékkal Ő felsége a király által is jóváhagyott ref. egyházi törvényben megápitott legkisebb javadalomhoz szükséges kongruális összeget az 1909. évi állami költségvetésbe felvenni s ezen összegnek 1909. január 1-től számított folyósítására a vallás és közoktatásügyi miniszterium közbenjöttével a magy. kir. állami pénztárt utasítani méltóztassék.

Kérelmünk támogatására hazánk történelme és tételes törvényünk olyan erős indokolással szolgál, hogy ha még hozzá vesszük, miszerint nyelv és nemzetiség szerint sajnálatosan tagolt államunk magyar nemzeti kifejlődésének munkájában a tiszta magyar ref. papságra megkülönböztetett hivatás várakozik; valóban azt kell megállapítanunk, hogy az egyén tisztas létfenntartást érintő legtermészetesebb érdeke mélyen eltörpül az állami érdek mellett, mely a nagy református papság erősítésével a magyar nemzeti szempontok diadalra juttatásában határozódik.

Akár nemzeti kulturánk, akár ezeréves alkotmányunk hanyatott történelmére nézünk, az egyik legmegbízhatóbb állandóságot, veszély idején a védelemi biztonszágot, a béke idején a fejlesztés biztosítékait hatványozott mértékben találjuk meg annak a tösgyökeres magyar elemnek a kezén, melynek szellemi vezérlésében, ha anyagi nélkülözések között is, de a hazafiúi felelősségnek lelkesült öntudatával a magyar református lelkészi kar járt elől. Távol legyen tőlünk, hogy a nemzeti kultúra és alkotmány védelme és fejlesztése körüli munkában elődeink által szerzett érdemek előhozásával más vallásfelekezetek érdemes papságának jelentőségét kissébbítve hivalkodni akarnánk, csak a tényekre akarunk a magunk jogosult igénye teljesedésének előmozdítása céljából rá mutatni, abban a vonatkozásban is hogy érdemes elődeink cselekedetei élénken állítatván élénk, tudjuk és érezzük, hogy a történelmi folytonosság folytán

minket utódokat a magyar hazával szemben mi kötelez.

A magyar állam mai modern kifejlődésében cselekvőségének körében az ember minden irányu kifejlődésének előmozdítását belevonta. Hivatásának egyetemessége kifejezésre jut részint abban a segítségben, amellyel az egyetemes cél munkálásának önkéntes tényezőit istápolja. Az egyházak a vallás erkölcsi élet és népoktatás fentartásának önkéntes tényezői, ezeknek segítésére alkotta meg az 1848. évi korszakalkotó törvényhozás a XX-ik törvénycikket, melynek 3-ik §-a szerint „minden bevett vallásfelekezetek egyházi és iskolai szükségéi közálladalmi költségek által fedeztessenek.” Ebben a törvényben, melyet a tökéletes egyenlőség és viszonyosság határozott megállapításánál fogva méltán nevezhetünk az egészséges és igazságos egyházpolitika „magna chartájának” obligót vállalt az állam a bevett vallásfelekezetek személyi és dologi kiadásának mindenkor fedezése iránt. Ezen obligónak a törvény intenciói szerint beváltása a felekezetek háztartásába mélyen benyúló reform. keresztülvitelét feltételezi: ha csak az állam kultusz célra erejéből aránytalan nagy mennyiség lekötésének útjára nem lép. Ennek tulajdonítható, hogy a magyar állam ugy a felekezetek, mint saját magának háztartásában előállható rázkódtatások kerülése végett a fokozatos végrehajtást karolta fel s alkotmányos életünk négy utolsó évtizedében ugy a tanügyi, mint a szoros értelemben vett egyházi szükségletek fedezéséhez tekintélyes összeggel járult. A viszonyosság és egyenlőség ideálja azonban még mindig a jövő reménye. Sőt ha a szolgálát és vizsontszolgálat mérlegét is a megítélés tényezői közzé beállítjuk, sajnálatos kell megállapítanunk, hogy azok a hazafias szolgálatok, melyekre a magyar református papság mindig önértékesen hivatkozhatik, az egyenlőtlen méltóság sorában a kedvezőtlen oldalra vannak beállítva. Csak egy tekintet arra, hogy a római és görög katolikus klérus sőt a görög keleti papság egyeteme is főpapi és egyéb javak címen mily nagy mennyiségét élvezzi az állami adományi javaknak, vagy közelebbi időre tekintve a számban reformált egyházunk után következő görög-keleti egyház papsága az 1898. és XIV. t.-c. alapján mily tetemesen nagyobb összegű kongruális segélyt élvez még alantabb álló kvalifikáció mellett is, mint mi református papok — meggyőzhet mindenkit állításunk szomorú igazsága felől. Nem állítjuk, hogy az újabb hozott egyházi és iskolai vonatkozásu

törvények már kodifikációjuk alkalmával tudatosan az egyenlőtlen mértékű osztály jegyében mozognának: de annyi tény, hogy kihatásukban úgy néznek ki, mintha a szinmagyar református egyház hátratételeinek célzata nem állana egészen távol tőlük, holott erre sem a református egyház a maga egyetemében, sem a református tanítói kar, sem a református papság nem szolgáltatott okot. Sőt ha tekintjük fentebb felhozottakon kívül még azt is, hogy a magyar református papság sem faji, sem egyházi, sem politikai vonatkozásokban nem ismer, és nem fogad el semmi idegen összeköttetést, méltán várhatnánk a magyar államtól, hogy természetes hűségünket inkább kedvezményezett hellyel tüntesse ki. Mi azonban nem kérünk kedvezményes megkülönböztetést; csak némi haladást az egyenlőség törvényben foglalt ideálja felé.

Az 1898. évi XIV. t.-c. ugyanazon 1600 koronás kongruát állapítja meg az érettségi vizsgálatot tett s négy évi theologiai tanfolyamot végzett református lelkészek számára, amit a többi nem katolikus lelkészekre megállapít, a kik a nyolc osztályu gymnasiumnak osztályvizsgával bevégezése után három évi theol. tanfolyamot hallgatnak. Ime tehát a kvalifikációnál mutakozó különbözet előnye sem érvényesül reánk nézve a törvény keretében, holott a hivatkozott törvény két kategóriáit elfogadja és érvényesíti azt az álláspontot, hogy a kvalifikáció mértéke a fizetési minimum mérvére befolyást gyakorol.

Bizonyára ez a szempont is érvényesült a kormány felfogásában amikor a 2400 korona alapfizetéssel és hat izbeni 200—200 korona korpótlékkal konstruált lelkészi javadalmat megállapító egyházi törvényünket legfelsőbb megerősítés alá felterjesztette s ez Ő felsége jó akaratában, amikor ezen javadalmi minimumhoz kizárólag a református papságot illetőleg hozzájárulni méltóztatott. De érvényesülhetett s bizonyára érvényesült is annak bölcs és jóindulatu mérlegelése, hogy a megélhetés mai viszonyai között, amikor a létfenntartási cikkek rohamos drágulása s a társadalom által támasztott fokozódó követelmények az intelligens családokat az anyagi gondok idegölő helyzetébe sodorták bele, egy református lelkész család rangszerű eltartására 1600 korona elégtelen. Hiszen az állam a jog, rend, tudomány, műveltség, hit és erkölcs fentartó többi tényezőknél már az illő ellátást biztosította. Biztosította olyan mérték szerint, ami a kvalifikációt figyelembe véve az

általunk most kért minimumon felül emelkedik. Joggal remélhetjük, várhatjuk mi is, hogy szerény számokban beszélő igényünkkel meghallgattassunk. Mi mint hűséges, édes gyermekek, szolgáltuk, szolgáljuk, fogjuk szolgálni a magyar hazát, miért lenne tehát hozzánk s mondhatni egyedül hozzánk mostoha?

Szerénytelenségnek vétetnék talán tőlünk ha kérésünk kivihetőségének módozataira nézve részletes előterjesztést tennénk; nagyobb dolgokban is megtalálta s megtalálja az ország törvényhozásának bölcsessége az expedienst. Csak általában legyen szabad rámutatnunk, hogy a 3 milliós állami hozzájárulás közigazgatási cimleteinek megfelelő felemelése lehetne az a mód, amely míg egyfelől megszüntetné az 1898. évi XIV. t.-c. ama visszas egyenlősítését, mely a protestáns lelkészeket a mind képzettségi, mind magyar nemzeti szempontból kevésbé érdemesült elemekkel egy ugyanazon elbánás és méltatás kategóriájába erőltette; másfelől meg lenne könnyítve az a nehézség, amit a felség által szentesített egyházi törvényünkben meghatározott javadalom mérvének az összes nem katolikus lelkészekre kiterjesztése állami pénzügyi szempontból okozhatna. Tudjuk, hogy az államháztartás fokozódó szükségletei a jövedelmi források mind nagyobb mérvű megerősítését veszik igénybe; de azt is tudjuk, hogy a református lelkész javadalmának minden egyes fillérje a magyar nemzeti jövedelem gyarapítására térül vissza; miközben tösgyökeres magyar családok szellemi productivitásának fokozásával a magyar nemzeti kultúra oltárára készít áldozatot.

Mélyen tisztelt képviselőház! Megindokoltuk kérésünket. Nem titkoljuk hogy békétlenek vagyunk. Az élet a maga anyagi gondjaival, bajaival megbontotta bennünk a lélek békéjének azt az összhangját, amit próbáltunk a végletekig megőrizni; tudván azt, hogy békés munkánk következetessége nagy nemzeti érdek; pedig még önfeláldozásra is kötelez. De úgy gondoljuk, hogy az a szürke martyromság, ami napról-napra nemcsak magunktól, hanem a reánk bizottaktól, gyermekeinktől is a nélkülözés áldozatát követeli s aminek még a tiszteleti jutalmat sem méri ki a világ, elvégre sem lehet örök sors mi rajtunk.

Ennek megszüntetésére emeljük fel ismételtten kérő szavunkat, lévén és maradván a mé-

lyen tisztelt képviselőháznak Budapestén 1908. szept. 29.

alázatos szolgálai:

A magyarországi ref. lelkészek 1908. szept. 29-én Budapestén tartott országos gyűléséből.

Dr. Ferenczy Gyula
titkár.

Dr. Baltazár Dezső
elnök.

Dr. Székely József
jegyző.

Az Orsz. Vallásegynlőségi Szövetség.

A Prot. Szövetség, később Evangéliomi Szövetség s most már véglegesen Vallásegynlőségi Szövetség ügye kezdettől kezdve az Orle. védelme alatt állott. Mi kezdeményeztük, mi dolgoztunk benne, alakuló közgyűlésén is mi vettünk részt legnagyobb számban, további vezetése és fejlesztése is a mi gondunk kell, hogy legyen.

Mi nem csinálhatunk országos egyházpolitikát az Orle.-ben. A mi Lelkészegyesületünk nem egyenesen agitációra való, hanem benső munkára.

Azután meg emlékezzünk rá, hogy erre az alakulásra minket azok a vádak is kényszerítettek, hogy nem akarunk a világiakkal együtt dolgozni, kiakarjuk őket zárni s több efféle.

E vádak most is fennt állanak, hogy széles körű megmozdulásra van szükség, azt is élénken érezzük. Azért nem tévedek, midőn úgy ítélek, hogy nekünk az Orsz. Vall. Szöv. dolga imminens létérdekünk s annak zászlóját győzelemre juttatni becsületbeli kötelességünk.

Erre nézve pedig ez a teendőnk:

a) hogy lépünk be az Orsz. Vall. Egy. Szövetségbe magunk.

b) léptessük be abba egyházainkat, tanítóinkat, hiveinket (különösebben a módosabbakat) és ha vannak vallástársadalmi egyesületeink, azokat is.

c) főiskolákat, tanárkarokat, egyházmegyéket, kerületeket, minden testületet.

Tudom, hogy e tekintetben nem lesz valami nagy nehézség, de mégis tenni és mozdulni kell. Mert eddigi dolgaink még az Orle. is, elméleti dolgok, tanakodások, baráti találkozások és előkészületek. De az Orsz. Vall. Egy. Szöv. már gyakorlat, már tény és ezért mindannyiúnk közreműködésére és támogatására van szüksége.

Ennek a közreműködés a koronája a helyi

szövetségek megalakítása lesz. Ezt ott a hol van elég nép, mindenütt meg kell alakítani és pedig felekezeti különbség nélkül, illetve a másfelekezetűek bevonásával.

Ha így legalább 200,000 tagot megnyerünk, úgy győztünk, akkor fenntudunk mutatni egy hatalmas néplapot és a sikert a tettek mezején.

A ki hazáját és hitét szereti, az tartson velünk, mi a békét akarjuk, de hogy akaratunknak érvénye legyen, nagy seregbe van szükségünk.

Kedves Testvéreim az Urban, kálvinista papok és tanítók, szólok hozzátok.

Eddig mi azzal próbáltuk fentartani magunkat, hogy takarékoskodtunk és igényeinket viszsza szaszoritottuk. Azt a pár koronát a mi az Orle., azt az 1 k. a mi az Orsz. vall. Egy. Szöv. részére kívántatik, még szánktól is el kell szakítani. Ez az összeg s a mi az évenkénti gyűlések látogatására még szükséges, nem kidobott pénz, ez életadó, a mit a hollandusok a védgátakat fenntartásáért fizetnek, ez hadi költség, melyet vissza követelünk, ez félretett garas, mely kamataival visszatérül. S ha pusztán áldozat maradna is a szentek szükségére, a magyarság megmentésére, a szabadság oltárán, akkor is oda kell adni, hiszen életünket, lassan elapadó erőnket, lelkünket úgy is ezek szolgálatában töltöttük.

Férfiak, atyámfiai, testvéreim! Adjunk, te gyünk, s egy percig is ne késsünk. Itt az idő, melyben a fejsze már a fának gyökerére vettetett.

Dr. Ferenczy Gyula.

A bibliáról és vallásról hogy kell napjainkban gondolkoznunk?

Amikor¹ a fenti tárgyat választottam ki előadásom anyagául, meg volt rá a magam különös oka. Nem az vezetett főképen, hogy egy valláserkölcsei irányt képviselőhez szólok, hanem korunknak általános hangulata és világnézete. Még az a kicsiny kör is, mely a *vallásos* címre nemcsak számot tart, hanem meg is van győződve a maga vallásos érzelmeiről, különösen gondolatokat táplál magában. Szentkönyvnek vallja a bibliát, de nem érti, hogy mi adja meg annak szent jellegét. Különösen a tanultabb elem nem bírja felfogni, hogy mi köze a Salamon Sulamith iránt érzett érzékiségtől duzzadó eleven szerelmének, vagy épen Dávid házasa-

¹ E felhívást a szatmári Lorántty Zsuzsanna egyesület szíves meghívása alkalmából készítettem, hol azonban közbejött akadályoztatásom miatt meg nem tarthattam. H. P.

ságtörésének, meg Ammon vérfertőzésének (2. Sám 11. és 13 rk.), avagy a mózesi különféle tisztulási szabályoknak az ő vallásos érzéséhez. Így jutunk el ahhoz a — sajnos — igen gyakran tapasztalt eredményhez, hogy a *szent* könyvet úgy vélt *szentségtelen* voltáért a finom izlésűek örökre csukva feledik. Őszintén bevallják, hogy nem értik, mi benne a szent és olvasásától visszatartja őket valamely tartózkodó szemérmes félelem. Ami mégis megnyugtatta lelkiismeretüket, az a még elemi iskolás korunkban eltanult hagyományos meggyőződés, hogy Isten megteremtette a maga mérhetetlen hatalmával ezt a világot; a teremtés után megszentelte és a zsidóságnak holt nyugalmi napjává tette a szombatot; az első embérpárt a gyönyörnek kertjébe (gan éden), az u. n. paradicsomba elhelyezte, de miután azokat a kigyó bűnre csábította, kiűzte és megátkozta; az özönvíz alkalmával a kegyes Nóét a bárkában megmentette; Ábrahám, Izsák és Jákob pátriárkhákat különös csudás módon és uton vezette s Palesztinát, Kanaán földjét már ekkor nekik adta, hogy az ő kiválasztott népe, Izrael, majd a zsidóság háborítatlanul birja azt, mint olyan nemzet, ki iránt való gondoskodását Isten már a világteremtésében kimutatta (a szombat elrendelése!) E nép egyesítésének és megmentésének érdekében csodás módon támaszt egy vezért, Mózeset. Őt már kisdéd korában azért menti meg, hogy általa végrehajtsa a maga szándékát és csakugyan ott a Sinai hegyen magához is rendeli; „örök rendtartás“ (e kifejezés a mózesi könyvek nagyon sok helyén előjön!) képen népe számára kiadja neki a 10 parancsolatot és azokat a törvényeket, amelyekhez hasonlók más népnél nincsenek (5 Móz. 4, 8.) Nos ehhez a kezdethez több más történelmi előadáson kívül jön még bizonyos mérvű ismeret Jézusról, az ő működéséről és életéről, amely ismereteknek megőrzését összekötve a templombajlás gyakorlati tevékenységével, úgy hiszi az illető, hogy megkapta és birja azokat a feltételeket, melyeknek alapján ő tényleg vallásos is. Ám ne feledjük, hogy a bibliáról és vallásról alkotott eme hit, — ismétlem — csak annak az aránylag nagy kisebbségnek lelkében él így, mely magát a legőszintébb meggyőződésből vallja vallásosnak, mert egy nagyobb tömegnek sokkalta radikálisabb kritikája van ám. Talpa alatt érezve a természettani és történelmi kutatások kétségbevonhatatlan eredményeit, nyugodtan mondja ki ítéletét: hogy a biblia jó részben nem eredeti, tehát semmiféle isteni kijelentésre nem tarthat igényt, vagy ami benne az eredetiség lepleiben jelenik meg, az egyszerűen *hülyeségek* összehalmozása, Szórol-szóra így a modern gondolkozók egyik táborá. Nem esoda hát, ha ily körülmények között ez az osztály határozottan büszke, nyíltan hangoztatott vallástalanságára.

Én nem szeretek részrehajló és elfogult lenni semmiben sem; annál kevésbé hát, ha olyan kérdések

vizsgálatával foglalkozom, melyeknek tudományos jellege van. Itt az igazság megtalálásának egyetlen nyitja van: a tárgyilagosság és amivel kapcsolatosan függ össze ama másik feltétel: a buvárkodás tényleges eredményének respektálása. Ennek szemelött tartására különösen nekünk protestánsoknak nagyon vigyáznunk kell. Részint abból az evangéliumi elvből folyólag, hogy a betű szolgátságából kiszakítva magunkat, a lehetőség szerint mindent „lélekben és igazságban“ lássunk, részint a történelmi következetesség szempontjából. A katolikus egyház örök bűnének tartjuk, hogy egy Newton és Galilei természettani igazságait nevetséges makacssággal ellenezte, óvakodjunk hát attól, hogy mi meg a mai történelmi kutatás napvilágra került bizonyyságaival szemben játszuk meg szélmalom harcunkat és hogy a XX-ik században protestáns létünkre a régi hatholizmus alter egói legyünk.

A tudomány kialakult és lesziirt tényeivel tehát számolnunk kell, még akkor is, ha az hagyományos hitelveinkkel ellentmondásban áll. Ne a belénk nevelt vallásos felfogás próbakövére helyezzük a tudományt, hanem ennek alapján állapítsuk meg amazt. Kálvinnak és Luthernek meggyőződése ránk nézve döntő befolyásu nem lehet, mert sok mindent ismerünk ma olyat, a mi az ő tudásoknak határán kívül nem esett és a melynek birtokában ők is más meggyőződésre jutottak volna el. Ezt a liberális elvet különben protestáns őseink hangoztatták is. A második helvét hitvallás írói 1567-ban szépen kifejezték vallásos meggyőződésüknek elfogulatlanságát, mikor kinyilatkoztatták, hogy ha valami jobbról győződnek meg akkori elveiknél, annak készséggel helyt adnak. Ha így áll a dolog, jelen előadásom tárgyát is a mai tudományos kutatások méltánylása alapján igyekszem napvilágitani.

Való, hogy ismereteink épen a bibliával szorosan összefüggő kérdésekben nagy átalakuláson mentek keresztül. Az ó-testamentom néhány első fejezetének figyelmes átolvasása elég annak a ténynek megállapítására, hogy szerinte az első pár ember sémita eredetű, a legősibb időben kialakult népfaj pedig Izrael népe volt. A vallási és jogi berendezkedés terén övé az eredetiség. Ha a szomszéd népek körében valamelyes közös vonásra bukkanunk, az csak átvétel és átalakítás. Ezzel szemben az átalakulásokat is figyelő, sőt sokszor épen erre támaszkodó kutatás megállapítja, hogy Izrael népe a sémi fajban nem a legősibb helyet foglalja el. Az assyr-babylonok már a Kr. e. negyedik évezredben letelepesznek a Tigris és Eufrátes közén, míg az Izraeliták csak annak az Arábiából északra huzódó második népvándorlásnak a végén, mely nekik csupán Palesztina déli részén juttat helyet. Az ugyan, e népvándorláshoz tartozó rokonok, a kanaániták még itt is előbb jártak, ezért jutott nekik Kanaán északi része birtokul. Külön

ben ez utolsó mozzanatokra vonatkozólag¹ már az ó-testamentom is tájékoztat bennünket. Azt meg ugyancsak jól tudjuk ma már, hogy az assyr-babylonok előtt a Tigris és Eufrates közén egy másik nép, a szumir rég leélte magát, mely nép az assyr-babylonokkal körülbelől olyan viszonyban állt, mint a klasszikus görög és római nép mihozánk. A szumir nyelv volt p. o. az assyr-babylonok tudományos nyelve. Hogy melyik népcsalárhoz tartozott a szumir, a tudománynak nyílt kérdése mind a mai napig, csak egy bizonyos és ebben ma már a szakemberek között nincsen nézeteltérés, hogy t. i. sémita nem volt. A kultúra tehát nem sémita fáról szedte a maga legelső érett gyümölcsseit.

Am, amily mértékben igaz, hogy a művelődéstörténet a maga gyökereit mélyebbre bocsátja a sémi népek megszületésénél, épen oly bizonyos, hogy a vallásos előadások őshajtásai nem Izrael népénél sarjadtak legelőször fel. Ő Kr. e. 1500 táján jelenik meg először; olyan időben, amikor az ó-testamentomi őselbeszélések az assyr-babylonoknál regén kialakultak már. Világteremes, bünbeesés képben megörökítve, özönvizmonda frappans hasonlóságot arulnak el az ó-testamentom előadásával és az ottani elbeszélések keletkezési kora pár ezer esztendővel idősebb a bibliánál. Ugyanígy vagyunk a mózesi könyvekben olvasható törvényekkel is. A „szemet szemért, fogat fogert” fele visszatörési elv (2 Moz. 21, 22 kk; 3 Móz. 24, 20 kk; 5 Móz. 19, 21) szinte szoszerint feltalálható a Kr. e. 2000 évvel eelt Hammurabi törvény könyvében (196, 197, 200 §.), egy másik tenyből pg. ketségen kívül megállapítható, hogy az u. n. mózesi törvények szerzőjének szemé előtt állott ez a babyloniai törvénykodex. Az 5 Moz. 22. r. 22-ik versében az olyan asszonynak, a köv. 23-ik versben pg. olyan jegyesnek büntetéséről olvasunk, ki házastarsi, illetve mennyasszonyi hűségét megszegte. Nos; Hammurabiánál ugyan e két esetről, ugyanolyan büntetési módozatok mellett szinten két egymasutan következő (129. 130.) §-ban van szó. Aztán meg ott van a szombat fogalma, mellyel az assyr-babylonoknál már ugyancsak (sabattu) találkozunk. De meg érdekesebb Izrael népe szervezőjének Mózesnek története, melynek pendatját az első babyloni király, a Kr. e. 3800 körül élt I Sargon élete történetében hasonló módon megtaláljuk. „Anyám fejedelemasszony volt, — olvassuk az elbeszélésben — városom Azujuranu, mely az Eufrates partján fekszik. Viselős lett velem anyám és titokban szült engemet. Nádból készített kosarba helyezett, melynek fedelet szurokkal zárta le s a folyóba tett. A folyó Akki vízfordóhoz vitt; ő szive jóságába fogadott engem. Kihozott, mint saját gyermekét, kertészévé tett; Istar,

az ég királynőjének leánya megszeretett és az emberek felett királlyá tett.”¹

Folyt. köv.

Hajdu Péter.

Orsz. Vallásegynlőségi Szövetség.

A ref. lelkészegyesület megalakulásával erős támasok érték a vezért dr. Baltazárt, hogy a világiak előtt lezárta a sorompót. Már akkor kijelentette, hogy a Szakegyesületbe senki más be nem léphet csak lelkész, azonban az összes küzdeni kívánó elemek egyesülhetnek az Orsz. Prot. Szövetségben. Ez későbbben Evangéliumi Szövetség címet nyert, s mint szept. 30-án sokkal helyesebb Országos Vallásegynlőségi Szövetség cím alatt alakult meg. Örömmel vesszünk hirt arról, hogy ennek is szellemi vezére Dr. Baltazár Dezső lett, valamint arról, hogy a tanítósg Simon Károly elnök személyében megbecsültt midőn ő a válatszományba beválasztatott. A vármegyeház disztermében nyílt meg a gyűlés delelőtt 9 órakor. Ott voltak a lelkészek tömegében Baksay Sándor, Eröss Lajos, Antal Gábor püspök is. Megjelentek továbbá: Nagy Károly az erdélyi egyházkerület főjegzője, dr. Baltazár Dezső az Orsz. Református Lelkészegyesület elnöke, Dóczy Imre, az Országos Református Tanáregyesület elnöke, számos theologiai tanarral egyetemben.

A gyűlést gróf Degenfeld József elnök nyitotta meg, üdvözölve a megjelenteket, utalt arra hogy okvetlenül szükséges ma már a naponkint megújuló klerikális törekvések ellen szervezkedni, a melyek nyíltan is ellenük támadnak már. Nem tehetünk nagyobb szolgálatot egyháznak és hazának, mintha iparkodunk a megnyilatkozó reakciót visszaszorítani. Nem kíván most rámutatni azokra az okokra, a melyek a szervezkedést szükségessé teszik, rámutattak arra éppen a napokban Zsilinszky Mihály és gróf Tisza István (Zajos éljenzés.) Csak azt óhajta még bejelenteni, hogy egy szűkebb bizottságban kidolgozták az evangéliumi szövetség alapszabályait s azokat hozzájárulás céljaiból beterjesztte. Előbb azonban dr. Baltazár Dezső jelenti, hogy az ORLE. függetlenségének és önállóságának megóvása és épsegen tartása mellett, támogatni fogja a szövetséget s jelenti, hogy az ORLE. belép a szövetségbe.

Az alapszabályok tárgyalása mindjárt a címnél nagyobb vitát provokált. Hozzászóltak György Endre, aki azt indítványozta, hogy országos evangéliumiumi szövetség helyett: Országos Vallásegynlőségi Szövetség; ezzel is jelezvén, hogy a szövetség minden vallásfelekezet egyenlőségéért küzd. Antal Gábor szintén támogatja György Endre ajánlatát s a gyűlés ilyen értelemben határozott. Ezután végig tárgyalják az alapszabályokat, amiket igen csekély módosítással fogadtak el.

Az alapszabályok fontosabb pontjai a következők:

A szövetség székhelye Budapest s célja: öntudatra ébresztteni s a társadalmi munka terén egyesíteni édes magyar hazánkban mindazon egyének és testüle-

¹ V. ö. Winckler: Auszug aus der vorder asiatischen Geschichte. 1905.

² Alfr. Jeremiás: Das Alte Testament im Lichte des alten Orients, 1904. S. 255.

tek munka erejét, a kik a felvilágosodás terjesztése, a nemzet s a nép anyagi, szellemi és erkölcsi jólétének emelése, a józan vallásosság ápolása érdekében, az országos törvényekben kimondott és biztosított teljes lelkiismereti szabadság és a vallásfelekezetek közötti tökéletes jogegyenlőség és viszonyosság magasztos elvei alapján s azok megvalósítása végett, hason gondolkodásu honfitársaikkal közremunkálni hajandók. E célok elérésére a szövetség Budapesten állandó központot szervez, melynek feladata leendő a szövetség munkájának irányítása és vezetése, egyszersmind úgy a fővárosban, mint a vidéken mindenütt, ahol annak társadalmi és személyi feltételei megvanak, helyi fiókszövetségeket állít fel, amelyek a rendelkezésükre álló anyagi és szellemi eszközök felhasználásával igyekeznek a szövetség célját előadások és felolvasások tartása, társas összejövetelek rendezése, a tagok önképzése, fontosabb egyházi és társadalmi kérdések megbeszélése, emberbaráti intézetek létesítése, a hason szellemi és erkölcsi irányzatot szolgáló sajtó anyagi és szellem támogatása által szolgálni. A Szövetség tagja lehet vallás-társadalmi osztálykülönbség nélkül minden nagykoru magyar állampolgár, aki az általános felvilágosodás, a nemzeti szabadelvü haladás, a lelkiismeretszabadság és a felekezetek közötti teljes jogegyenlőség ügyét szolgálni és előmozdítani kívánja. Továbbá tagja lehet a Szövetségnek önállóságuk megtartásával minden olyan testület, amelyek a Szövetség céljainak egyikét vagy másikat, részben vagy egészben, kisebb vagy egészben szolgálja. A Szövetség tagjai: vagy örökös tagok, vagy testületi tagok, vagy rendes tagok. Örökös tag az, aki az egyesület központi pénztárába egyszer s mindenkorra legalább 50 korona tagsági díjat befizet. Testületi tag minden oly egyesület, melyik a Szövetségbe legalább 3 évre, 10 korona évi tagsági díj fizetése kötelezettséggel belép. A Szövetség alapszervét a helyi fiók-szövetségek képezik. Helyi fiók-szövetség alakulhat Magyarországon mindazon községeiben, hol a Szövetségbe való belépésre legalább 20 rendestag jelentkezik. A fiók-szövetségek összes bevételeik felét saját szükségleteik, vagy az általuk létesített közművelődési intézetek céljaira felhasználhatják, másik felét pedig félevenként utólag az Országos Szövetség központi pénztárához beszolgáltatják.

Az alapszabályok véglegesen megállapítván, következett a tisztikar megválasztása. Elnöknek egyhangúlag gróf Degenfeld Józsefet választották meg. Alelnökök lettek: Zsilinszky Mihály és Antal Gábor. Főtítkárs: Baltazár Dezső. Titkár: Hamar István. Jegyzők: Nagy Károly, Geduly Henrik. Pénztáros: dr. Szabó József. Ellenőrök: Szóts Farkas és Mikolik Kálmán. A választmány tagjai a következők: Baksay Sándor, Gyurácz Ferencz, Eröss Lajos, Scholcz Gusztáv, Ferencz József, Józán Miklós, Kenessey Béla püspökök, gróf Tisza István, báró Bánffy Dezső, Meskó László, báró Radvánszky Antal, Laszkári Gyula, Dóci Imre, Simon Károly, Tüdős István, Kiss József, Szigeti Lajos, Kacziány János, Szontágh Andor.

Ezzel a gyűlés véget ért.

IRODALOM.

Két bírálat.*

Az amerikai magyar kérdés megoldása.

Tanulmányok, írta: Dr. Antal Géza.

Jelenkori református irodalmunk terén páratlan fontosságú „Tanulmányait” Dr. Antal, theologiai tanár Pápán, 1908. bocsátotta ki, terjedelme 107 oldal, tartalma négy tanulmány, jelenkorunkat s a jövőt a két végső öleli fel; tulajdonképen a munka e 2-ik fele az, mely az amerikai magyarság kérdésére világot vet s oly mértékben, hogy aki olvassa az megdöbben, szíve pedig megdobban s az alvókat és nem látókat felverni képes s úgy a politikai, mint egyházi vezérbereket bölcs tevékenységre kell hogy sarkalja, különben fajunk és egyházunk egy részére bekövetkezik a szomorú halál.

Az I. tanulmány szól a „magyar prot. egyház külföldi érintkezéseiről.” Ez inkább a múlt tükré, mikor a tudomány szomj a reformáció korától kezdve százával vitte ki képzett ifjainkat a külső egyetemekre; de akik szellemileg gazdagodva nemzetünk fentartóivá lettek. Az eszményiesség magaslata ez. Ily egybefoglaló kép még nem jelent meg nálunk e kérdéstről. Felemelő e tanulmány, csak egy a leverő, hogy a Boeskaai alatt megpendült és Bethlen alatt valószínű kezdett magyar protestáns egyetem az idők kegyetlen volta következtében mind e mai napig élő intézményvé nem lett. Tanultak őseink az egyetemeken, de itthon egyetemeket állítani nem lehetett.

A II. Tanulmány szól az „amerikai kálvinizmusról.” Épen most igen korszerű, a négy százados emléknap küszöbén, e beható tanulmány át élvezése. Révész Imre óta (1864) a kálvinizmus lényegét senki sem ismertette, az pedig régen volt s elmosódott embereink lelkében, nagy elmék tanulmányozták azt másutt a történelem tükrében s ami fő levonták a következtetéseket. Most újra tanulmány tárgya lett s a genfi emlékmű láthatólag fogja felmutatni a világnak ama nagy rendszert világtörténeti hatásában, alkotásaiban! Ah mi magyarok is mily sokat köszönhetünk, hogy őseink csodás vonzó ereje elsajátítá azt! csak az újabb korban, a császári nyílt parancs miatti izgalmak lerázódása után, mutat némi hanyatlást ama lélek idomító rendszer, jellemképző ereje halványodni kezd: különösen szunyadónak látszik épen most, mikor szikrázó tevékenységnek kellene előtérbe nyomulni. Mindenütt tettekkel adnak jelt a kálvini emlék év közeledésekor. Mi aligha el nem késünk. A kálvini hatást érző nemzetek megfogják örökíteni a nagy monumentumnál gránit jellemű alakjaikat s fénylő pontjait saját történetöknek. Nekünk

* Dr. Antal Géza most hirtet előfizetést egy nagyszabású vallástörténeti munkára. Ez alkalomból adom e két bírálatot a tavasszal megjelent aktuális dolgozatáról, melyet a lapban már ismertettem. Azt is megjegyzem, hogy e munkának nem azon részét tartom fontosabbnak, amely az amerikai magyar ref. egyházak kérdésével foglalkozik, hanem azt mely általában az amerikai kérdéstről tárgyal. Azok az igazságok és következtetések, amelyekre itt jut Antal Géza, az egész országot és annak kormányzóit is érdeklik.

Szerk.

is vannak az övékéhez hasonló nagy alakjaink, de örökítéséhez hozzá kell járulnunk. Szerencsére birva Szegedi Kis István arcképét, ez európai hírű reformatorunkét. Ott foglalhatna helyet dombor kepe. A mi Boeskaynk szobra méltán állhatna ott a Coligni, Oraniai Vilmos, Cromwell és a többi nagy alakok szobrai mellett. Ha akarnánk! Ezt bús érzellemmel említem meg itt.

Maga a Tanulmány mélyen járó lelkiboncolással rajzolja elénk a kálvinizmus magvat. A mely lelkesz e cikket aterti, az legalább drága anyagot szerezhet a kálvini évfordulón talán tartandó emlékeszedhez. Mily rendkívüli nagyságot biztosít az egyesnek és ilyenek összesen a nemzetnek vagy ennek egy részének az a kálvini elv, hogy az „Úr a királyok királya . . . ha ő ellene parancsolnak valamit, nem kell annak helyt adni.” (31. l.) De ma sok apró király keletkezett: husag, nagyravagyas, önzés, cinkórság, rangletra és szaztele mudo halványkak fogalmi alakjában s annak parancsait veszik szamba es nem a királyok királya igeire hallgatnak sokan. A reformatus egyházak első nevelő anyjának kepe nálunk feledve, ang szallingózik oda egy-két emberünk, pedig az ő vonásokat nem p. o. Berlinben, hanem ott találhatnánk fel. Most megint egy újabszeru nevelő anya születik ott, előkészítven Európában azt a jövő kort, melyben az állam es egyház eivalmi fognak. A Tanulmány magasztosan vazolja a puritan korszakot (37—38. l.) kivált a mai Amerika szülemeset, a minden idők egyik legemlékezetesebb okmánya” keletkezését 1620. nov. 11. mely által a nepszabadság született, a teljesen egyenlő jogokon es kötelességeken alapulo tarsadalmi rend es általános jólet gyakorlati kiviteleben. Nem kellett oda gilotin es Robespierre es tengernyi ver, mert Isten, hit es munka valanak az alkotók. Ezután ter át a mai állapotokra.

(Folyt. köv.)

Balogh Ferencz
hittanár.

GYÁSZ-ROVAT.

Soltész János
(1838—1908.)

Ritka jelesünk dőlt ki a nagybányai egyházmegye Ombod községében szolgáló érdemes lelkészársunkban, a már fájdalom csak néhai **Soltész Jánosban**.

Mint atyai jóbarátomról meleg érzéssel és szeretettel emlékezem róla és legjobb embereink közé sorolom.

Nem azért, mert már korán előkelő egyházi megbízásokat, tanácsbiróság, egyházmegyei főjegyzőség, zsinati képviselőség, egyház-

kerületi egyházi értekezleti választmányi tagság stb. viselt, hogy két ízben is esperességre jelölték hivei és buzgó tisztelői s megválasztása mind a két alkalommal csak 1—2 szavazaton mullott, az ő egyéniségének mértékét és jellegét az élet realitása a haladás, a csin, a rend iránti érzék, a családiasság s a természet kedvelése adták meg s ezek tették őt a régi nagy kálvinista papok tipikus képviselőjévé, a kik gyülekezetök építői, környezetök tanítói, prófétái, messzevilágító fáklyái voltak és a kiknek lába nyomán a chaosból rend támad, a romokból épületek emelkedtek s a kopárban dús tenyészet, gazdag gyümölcsös kert keletkezett.

Csak meg kell nézni az ombodi egyházat. A templom izléses, csinos. Tornyában óra, templomában orgona. Körülötte szép kerítés, a kerítésen belül gyümölcsfák. Új modern paplak, kettős iskola, nagy termőfákkal beültetett kert és jókarban lévő gazdasági épületek. Alig ismernek kellemesebb paróchiát mint az ombodit, mely egyfelől a falu derekán fekszik, másfelől a szabad szántóföldekre, a mezőre nyulik s mely a városhoz való közelsége miatt a falu és város előnyeit egyesíti. Ez a hely mindenképpen megfelelt az ő egyéniségének, jobban mint a földes urai által uralt **A p a**, előbbi községe, a hol szintén paplakot és iskolát építtetett s a hol a híres **K a t o n a** családdal harcokat vivott. Ezek a 48. előtt papjaikat kilakoltató kiskirályok korlátlan hatalommal uralkodtak egészen a legutolsó időkig, a mig utolsó talpalatnyi földjök eluszott. Rettenetes dolog az élő Istennek kezébe esni, de még rettenetesebb volt ezekkel a kiskirályokkal, a kik a papot, kedvenc agarukkal hol cirógatták, ha szerették, hol meg rossz kedvüket korbácscsal éreztették vele, ha szeszélyük úgy hozta magával; asztalukhoz ültették, de soha sem tartották magukkal egyenlőnek.

Ilyen volt az apai Katona Mihály. A képzett alkotmányos szabadságért rajongó ifju pap előbb kedvence lett a híres urnak, majd gyűlölt ellensége, akit megsemmisíteni törekedett. Ilyen helyzet teszi próbara a jellemet s e próbát Soltész János fényesen kiállotta. Megharcolta harcát, de azért örömmel vette az ombodiak meghívását, amely jellemző körülmények között történt. Az első alkalommal a gyülekezetnek feltűnő kevés tagja vett részt a választásnál. Az önértetes lelkész ilyen módon nem volt hajlandó helyét változtatni s a megválasztást nem fogadta el. A második választáson egyhangulag őt hívták meg s ettől kezdve (1872) itt e szamosparti községben szolgált, mely szép csinos házaival,

értelmes vagyonos népével, városias jellegével a többi falvak közül messze kitűnik. Lakosai mind magyarok és reformátusok híres birtok szerzők, akik e célból a harmadik határba is elmennek. Valamennyien mind házépítők, a haladás, a rend, a csinoság iránt érzékkel bírók. Ez a környezet felelt a Soltész János egyéniségének, akit a közeli falvak urai is rendre, mindjobban jobban megkedveltek s ki szép népes családját ilyen helyen és környezetben nevelte fel. Ez a család tette az ő belső egyéniségét. Nem csuda, ha az itt ért veszteségek erősen érintették, különösen legnagyobb fiának Árpádnak elhunyt, akinek fényes pályája a legmegmészzebb menő reményekre jogosított s kiben történet tudósaink a magyar történetírás jövő nagy alakját keresték és remélték s kit mi barátai sem feledhetünk soha. Ott ült Thaly lábainál, a vén kuruc által felkutatott leveles ládákat ő rendezte, okmányait ő irogatta át s fordította. Birta a tudomány teljes készletét és a keleti nyelvekkel is foglalkozott. Most az ő lábainál pihen az ősz atya, aki mellé kívánczolt s aki ott fekszik az ombodi temetőben a lelkészi kert alatt, a szabad mezőn, arccal a fényes kelet felé fordulva, ahol a nap kél s a Megváltó járt a földön. Ott fekszik. Pihenjen csendesen.

* * *

A nagybányai ref. egyházmegyének egyik jeles, tevékeny és tekintélyes tagja hunyt el v napokban a Szatmár meletti Ombodon, Soltész János ref. lelkész személyében, aki a n.-bányai ref. lelkésznek, Soltész Elemérnek édes atya volt. A boldogult éles eszü, nemes szívü, józan életü, lelkes és karakteres vezető férfi volt, akinek elvesztését széles körben sajnálják, 1838 jul. 6-án született Nyirbátorban, ősi lelkészi családból, iskoláit itt, Sárospatakon, Debrecenben végezte. A collégiumnak közszeretben állott alakja volt, hatalmas erőteljes, szál legény, mint ilyen, a tüzoltók nagybotosa. 1859-ben Mándy Bertalanéknál Szinerváralján nevelősködött, 1862-ben apai rendes lelkész lett, hol iskolát, lelkészlakot épített, a templomot restauráltatta. Az apahegyi tanítói állomás szervezésére tetemes tőkét teremtett. 1872-ben Ombodra hívták lelkészül. Itt nagyon terhes szolgálata volt, mert Pálfalvát is el kellett lát. ia. 1873-ban a nagy kolera alatt 247 beteget látogatott és gyógyított kedvező sikerrel. Ombodot az adósságtól mentette, Pálfalván iskolát alapított. Az egyházmegye kerületi képviselővé, zsinati póttaggá, gyámintézeti elnökké, egyházmegyei főjegyzővé, tanácsbíróvá választotta, sőt a legutóbbi zsinaton a rendes zsinati képviselői tisztet is reá ruházták. Megirta az egyházmegye történetét. Mintegy 800 beszédvázlat maradt utána. Irt cikket az egyházi lapokba is, konfirmációi kátét stb. 1893-ban Ombodon új lelkészlakot épített, a fiu és leányiskolát nagy költséggel elkülönítette, 1907-ben a templomot renováltatta 11 ezer K. költséggel. Hi-

telszövetkezetet alapított. Szóval egész élete halára és tiszteletre méltó hasznos munkálkodásban telt el. Mintegy másfél év óta betegeskedett, gyengült s érezte, hogy a 70-dik életév elviszi őt is atyái után. „En, aki az erősek legerősebbje voltam ifjúságomban, most csak testi rom vagyok, sőt ez év husvétja óta szolgálatra képtelen!” így sóhajt föl önéletiratában. „Várom az én Uramnak eljövetelét, kinek szolgálatában megvénültem, hitem, reményem táplál, hogy közelgő halálomban kegyelmes lesz hozzám az én jó Istenem.” Szept. 26-án halt meg a derék férfi, 29-én délelőtt temették az egyházközség és a vidék nagy részvéte mellett. Bogdán Lajos pettyéni lelkész mondott felette imát, Széll György esperes beszédet. Az egyház a maga költségén temettette el szeretett hű lelkipásztorát. A temetőben ismét Bogdán L. imádkozott. Az ottani énekkar régi gyászénekeket énekelt igen szépen. Nagybányáról Gálffy Pál, Géresy János, Torday Imre voltak jelen a végtiszteségtetelen. Apából Papolczy Zoltán. Végső akarata szerint fia melle temették. Neje, szül. Széles Ida, gyermekei: Jolan, Ida, Elemér, Margit, több unokája és kiterjedt rokonság gyászolja. Legyen pihenése csendes, hetven évnek szakadatlan földi fáradaalma után, az egyház és a család tagjainak mély gyászát enyhítse az az általános nagy szerelet, aminek megnyilatkozását a gyászeset alkalmából minden oldalról tapasztalhatták!

KÜLÖNFÉLÉK.

Eröss Lajos.

A hatalmas tiszántuli reform. egyházkerület püspöki széke nem üres immár. A gyülekezetek többségének bizalma Eröss Lajos, debreceni theol. akadémiai tanárt ültette abba, hogy szólnon Aronnak székéből és vezéreljen Aronnak vessejével.

Nagy harc és izgalom folyt le e választás körül. E harc szimptomái azt a benyomást tetek reánk, hogy a tiszántuli kerületben nem személyek, hanem elvek küzdelme folyt le. Elveké, amelyek — legalább a jelen pillanatban — szemben találják egymást a magyar református egyház egyetemes életében is, nemcsak a tiszántuli kerületben.

Az utóbbi néhány esztendő, a külső és belső bajok világosabb felismerése folytán, újabb törekvéseket vetett felszínre. A sablonszerű egyházi élet eresztékeit bontogatni kezdi az új szellem, amely nem éri be többé a jajgató panaszkodással és az alázatos könyörgés erőtlén hangjainak hallatásával, hanem a törvényben biztosított jog alapjára állva, és öntudattal hivatkozva a magyar protestantizmusnak a haza alkotmányos, kulturális és valláserkölcsi életben meg-

bizonyított nagy szolgálataira: önértetes hangon követeli az evangéliomi egyházak megfelelő állami támogatását. S ez az új szellem, ha nem is a megemésztő tűz gyorsaságával, de a kovásznak átalakító, megizestető erejével érvényesülni kezd belső egyházi életünkben is s rá irányítja minden, egyházat szerető ember figyelmét az intenzívebb lelki gondozás munkájának szükségességére.

Kivülről a méltatlan támadások visszaverése s történelmi jogaink önértetes érvényesítése; belől az evangéliom erőinek gyülekezeteinkben és minden egyes lélekben kifejtése: ezek azok az eszmék, amelyek a legújabb időkben anyaszentegyházunkat foglalkoztatják.

S ha jól itéltük meg a tiszántuli püspök-választást, ezek az eszmék tették annak lefolyását hevessé s ezek és a velök szemben állott régi álláspontok váltották ki a komoly harcban pro et contra azokat a hangokat is, amelyek a távoli szemlélő füleinek éppen nem valának kellemesek.

De lezajlott a harc és pedig, itéletünk szerint nem régi, hanem az új eszmék diadalával. Mert mi Eröss Lajosban nem régi, mindenáron békességet kereső és ebben a békesség keresésben megalkuvó, hanem az újabb, jogaihoz ragaszkodó, azokat kivívni törekedő és az egyházat belsőleg az evangéliom erőivel újjászültni kívánó egyházi közélet emberét látjuk és várjuk.

Erre a reménységre feljogosítva érezzük magunkat Eröss Lajosnak eddigi működése s ebben megbizonyított, a szélsőségektől tartózkodó, de az újabb idők követelményeit felismerő s azok keresztülviteléért lelkesen és kitarítóan küzdő magatartása alapján!

Nagy, erős lélek, fegyelmezett elme áll Eröss Lajos mellett a kerület élén, gróf Degenfeld Józsefben. Ha ez a két lélek összefog s ha Eröss Lajos még elnöktársa mellett is annak bizonyítja magát, akinek eddig működéséből megismertük: jobb, boldogabb kora kezdődik akkor a nagy tiszántuli kerületnek!

Adja Isten, hogy ez az egyetértés, a jobb jövőért való küzdelem közös célja forrassza össze az új püspököt, a régi főgondnokot és az egész egyházkerületet s vezesse őket úgy a belső mint a külső egyházépítés nehéz, de fenséges munkájában teljes diadalra!

H. I

— **Az egyházkerületi pénztár segélye.** Az országos lelkészi nyugdíjintézet pénztárába befizetendő belépési járulék (a lelkészi fizetés 33, illetve 23 %-a) terhe tuvalevőleg súlyos kö-

telezettséget hozott a lelkészi karra. Ezen a terhen enyhíteni kívánván az egyházkerületi közgyűlés, némely pénztári csoport jövedelméből hozzájárulást engedélyezett a belépési járulék összegéhez. Az 1907. dec. 31-ig bekebelezett lelkészeket terhelő 23%-os belépési járulék-ból az engedélyezett források 40%-t bírnak el. Ezt a 40%-os hozzájárulást (a kamatok nélkül) az egyházkerületi pénztár egy összegben fogja megküldeni az országos lelkészi nyugdíjintézeti járulékok kezelésével megbízott pénztárnokokhoz egyházmegyénként, de öt évi időszakra osztva. Megemlítjük, hogy a debreceni egyházmegye őszi közgyűléséhez olyan értelmű és bizottsági-lag már elfogadott javaslat lesz beterjesztve, melynél fogva a régi gyámintézeti pénztár a nem gyámintézeti tagokért is befizeti a belépési járulék 23%-ából fedezetlen 60%-t, természetesen 5 éven át, öt egyenlő részben, de a kamatok nélkül; és hordozni fogja a tagsági díjemelkedést is (1%) a nem tag lelkészek helyett is. Mindenesetre telette megnyugtató lesz ez az intézkedés úgy a régi tagokra, mint azokra nézve, akik az intézménynek nem lehettek tagjai az egyházmegyéből.

— **Lelkészwálasztás.** A Keresztury József alsózempléni esperes halálával megüresedett semjéni lelkészi állásra folyó évi szeptember 20-án Sütő Kálmán miglészi lelkész meghívás útján választatott meg.

— **Az ung-vaikóci ref. egyház építkezési céljaira újabbán a következő kegyes adományok érkeztek:** Csomár Béla tiszvásványi lelkész gyűjt. 9 kor. 6 fill, kabai ref. egyház 1 kor., rákospalotai ref. egyház 4 k., szentesi ref. egyház 2 k., bodófalvai ref. egyház 2 k., gróf Tisza István 10 k., pacséri ref. egyház 3 k., szegedi ref. egyház 2 k., kunhegyesi ref. egyház 4 k., tabajdi ref. egyház 1 k., nádudvari ref. egyház 4 k., nagydobronyi ref. egyház 5 k., Horváth István pályini körjegyző gyűjt. 11 k. 17 f. hajduszoboszlói ref. egyház 2 k., kisujfalui ref. egyház 1 k., ártándi ref. egyház 2 k., nyirbogáti ref. egyház 2 k., ujsóvei ref. egyház 3 k., felsőmérői ref. egyház 2 k., nagykörösi ref. egyház 10 k., Darányi Ignác 5 k., irinyi ref. egyház 2 k., kossuthfalvai ref. egyház 3 k., bácsfeketehegyi ref. egyház 2 k., battonyonyai ref. egyház 2 k., bátfai ref. egyház 13 k., Szabó Endre minaji ref. lelkész 4 k., bajánházi ref. egyház gyűjt. 52 k., balajti ref. egyház 2 k., cservenkai ref. egyház 2 k., tiszadobi ref. egyház 2 k., Stépán László járásbíró 5 k., tiszaszőlősi ref. egyház 1 k., szalonnai körjegyző gyűjt. 1 k. 64 f., sályi ref. egyház 48 f., kissegyői ref. egyház 10 k., nagygyői ref. egyház 16 k., 50 f., karcagi ref. egyház 10 k., felsőregmeszi ref. egyház 2 k., 30 f., gégyényi ref. egyház 1 k., füzérkajatai ref. egyház 1 k., felsővályi ref. egyház 3 k., császári ref. egyház 2 k., tolnanémedi ref. egyház 4 k., zsákai ref. egyház 1 k., Szabó Mihály do-

bozi ref. lelkész 2 k., csongori ref. egyház 5 k. 60 f., szilicei ref. egyház 2 k., hencidai ref. egyház 1 k., ref. egyház (B. Sámson) 1 k., ipolypásztói ref. egyház 2 k., erdőhorvati ref. egyház 1 k., szesztai ref. egyház 1 k., nagyszalontai ref. egyház 2 k., Tóth Lajos szürt-hei ref. lelkész 10 k., csicséri ref. egyház 5 k., szerencsi ref. egyház 2 k., ceglédi ref. egyház 5 k., alsóvadászi ref. egyház 7 k. 38 f., Pekáry Pál (Pálóc) gyűjt. 11 k., szkulyai ref. egyház 1 k. 40 f., Könye Nandor (Ungvár) 5 k., szini ref. egyház 1 k., ref. egyház (Diósvizsló) 2 k., ref. egyház (Veresegyház) 1 k., Molnár Pál érsekkétyi ref. lelkész gyűjt. 8 k. 30 f., Balogh István edelényi ref. lelkész gyűjt. 3 k. 80 f., Jós-vay Dénes szutori ref. lelkész 1 k., ref. egyház (Pap) 3 k., bodméri ref. egyház 2 k., örkényi ref. egyház 3 k., mokcsai ref. egyház 3 k., mezőberényi ref. egyház 2 k., ref. egyház (Tahitótfalu) 3 k., Cseppelyi ref. egyház 20 k. 60 f., Dorcsák Gyula (Ungvár) 2 k., ref. egyház (Szentmártonkata) 2 k., vajári ref. egyház 20 k. 58 f. Összesen: 370 k. 81 f. Eddtg nyugtazva 539 k. 67 fillér, összesen 910 k. 48 fill. A szetküldött 1400 gyűjtő-ivből több mint 1100 nem érkezett vissza. Az egyház-község presbyteriuma levelező lapokon kérte fel az iv elfogadókat, hogy kegyeskedjenek a gyűjtő iveket bármily csekély adománnyal vagy üresen is visszaküldeni. A tiszteletteljes kerelmet szabad legyen itt is kifejez-nem s egyházközségünk nehéz helyzetét a jövedvü adakozók szeretetebe ajánlom. Ung-Vajkóc, 1908. május hó 4-én. Nagy Géza ref. lelkész.

— A „Vasárnapi Ujság“ október 11-iki száma szebbnélsebb felvetelekben mutatja be a spanyol király budapesti látogatását, — összesen 14 képet közöl róla. Beöthy Zsolt ünneplése, Szlányi Lajos festményeinek kiállítását, egy sereg más kisebb-nagyobb aktualitás adja meg a többi illusztrációk anyagát. Szepirodalmi olvasmányok: legifjabb Szasz Karoly és Mezey Sándor verse, Szüts Dezső elbeszélése, Lemaitre franciából fordított regénye. Egyebb közlemények: cikk a spanyol királyról, a spanyol-magyar történelmi vonatkozásokról, a pozsonyi diszkutról, Szentirmay Elemér arcképe és nekrológja, tárcacikk a létről s a rendes heti rovatok: Irodalom és művészet, Sakkjáték stb. A „Vasárnapi Ujság“ előfizetési ára negyedévre 4 korona, a „Világkróniká“-val együtt 4 kor. 80 fill. Megrendelhető a „Vasárnapi Ujság“ kiadóhivatalában (Budapest, IV. Egyetem-u. 4. sz.) Ugyanítt megrendelhető a „Képes-Néplap“ a legolcsóbb ujság a magyar nép számára, félévre két korona 40 fillér.

Tartalom-jegyzék: A lecsendesült tenger. Jánosi Zoltán. — Fizes-tésügyünk. — Az Orsz. Vall. Szövetség. — A bibliáról és val-lásról hogy kell napjainkban gondoskodnunk? Hajdu Péter. — Orsz. Vallásügyi Szövetség. — Irodalom. — Gyász-rovat: Soltész János. — Különfélék.

Felelős szerkesztő: Dr. Ferenczy Gyula.

Pályázat.

Az erdélyi református egyházkerület theol. fakul-tásán szervezett ujszövetségi bibliai tudományi rendes tanszékre pályázat hirdettetik.

A megválasztandó tanárnak kötelessége a fakultá-son rendes előadásokat tartani az e tanszékhez kötött bibliai tudományokból (ujszövetségi görög nyelv, iroda-lomtörténet, exegesis, biblia theologia, special-kollégi-umok), ezek segédtudományaiából és semináriumokat a konventi tanterv és a fakultás tanulmányi rendjének rendelkezései szerint, szükség esetén az ószövetségi tu-dományokból is. Az előadások maximális heti óraszama jelenleg a törvényben megszabott: 10. Másnemű köte-lességeit az egyházi törvények, a theol. tan- és vizsga-rend, a fakultás törvényei és rendtartási szabályai s általában a jogosult hatóságok törvényes rendelkezései szabják meg.

A megválasztott tanár az erdélyi református egy-házkerület központi nyugdíjintézetének jogosított és kö-telezett tagja.

Javadalma: évi 4800 K alapfizetés, évnegyedes előleges részletekben; öt ízben esedékes ötödéves kor-pótlék és pedig az 1. 2. 4. 5. korpótlék évi 600-600 K, a 3-ik évi 800 K-ban megállapítva, mely fizetés ter-mészetével bir, továbbá: természetbeli lakás hivatali idősbőség szerint választva a fakultás épületében, vagy ennek hiánya esetén az alapfizetés $\frac{1}{4}$ részében, évi 1200 K-ban megállapított lakbér évnegyedes előleges részletekben.

Pályázhatnak olyan egyének, kik az Egyházi Tör-vények VI. t.-c. 109. §-ában, illetőleg annak két első kikezdésében előirt kellekeknek megfelelnek, illetőleg a rendes theol. tanároknak megállapított képesítéssel birnak.

A választás megejtése az 1908. évi november 7-én és következő napjain megtartandó kerületi közgyűlés tárgyai közé utaltatott.

A megválasztott tanár állását 1909. szeptember 1-én köteles elfoglalni.

A pályázati kérvények a minősültséget és képe-sítettséget igazoló okmányokkal, az irodalmi működést is feltüntető mellékletekkel, életrajzi vázlattal, szolgál-tati és orvos bizonyítvánnyal felszerelve, az erdélyi re-formátus egyházkerület közgyűléséhez címzetten folyó-évi október 20. napjáig a theol. fakultás előjáróságá-hoz (Kolozsvár, Bocskay tér 1. sz.) nyújtandók be.

Az erdélyi reform. egyházkerület igazgatótanácsá-nak Kolozsvárt, 1908. szeptember hó 17-én tartott ülé-séből

Simó Lajos
egyh. ker. gondnok,
elnök.

ifj. Péter Károly.
egyh. ker. titkár, előadó.

Rendkívüli fontos ujdonság!

Kiadásunkban megjelent a

Bibliai Szemelvények Könyve

4 táblázattal, 6 ábrával, 12 gyönyörű képpel és 5 színes térképpel.

A biblia ujonnan revidiált szövege alapján készítette

Murányi János,

péceli ref. lelkész.

A magyarországi ref. egyetemes konvent által 1000 koronával jutalmazott pályamű

Szó- és tárgymagyarázatokkal, rövid ismertetésekkel, táblázatokkal, ábrákkal, térképekkel és képekkel.

Ára csinos és erős fekete bőr vászonkötésben 3 kor.

„A magyarországi református egyetemes konvent 3472—1908. számú körlevélben elrendelte, hogy a „**Biblia Szemelvények Könyve**“ az 1908—9. isk. évi közpiskolai tankönyvjegyzékbe felvéssék. azért kiváló sulyt helyez arra, föltétlenül szükségesnek tartja és elvárja, hogy e kitűnő tankönyv az összes hazai gimnáziumokban, polgári fiu- és felsőbb leányiskolákban, reál- és ipariskolákban, továbbá tanító- és tanítónő-képezdekben a református vallásoktatásnál segédkönyvül alkalmaztassék.“

Felhívjuk ezuttal b. figyelmét a szakkritika által osztatlan elismerésben részesített következő tankönyvekre .

Tankó Béla, A főbb vallások története és a keresztyén egyház története a reformációig, füzve — — — — — 1 K 80 fill.

Tankó Béla, Egyháztörténeti olvasmányok.

I. kötet. A reformációig	— — — — —	1	„	80	„
II. kötet. A reformációtól kezdve	— — — — —	2	„	—	„
III. kötet. A magyar reformáció	— — — — —	2	„	40	„

E gyűjteménnyel a szerkesztő az egyháztörténelem tanulásához óhajtott segédkönyvet adni, mindenek előtt a **tanulóknak**, de az első tájékozódást kereső nagy közönségnek is kezébe.

Megjelentek és kaphatók :

Hegedüs és Sándor

Debrecenben.

prot. egyházirodalmi
könyvkiadóhivatalában

Lukács Vilmos és Testvére Orgona - Harmoniumok

Hatvan-utca 5

Tető fedési vállalat Eternit aszbeszt cze-
ment palával. Aszfalt lemezek egyszerű és kettős ragasztott
fedés Facement tetők készítése. Mindennemű beton
és cze-ment munkák. Portland és román cze-ment.

Telefon 308.

Hajdumegyei Népbank

mint szövetkezet.

Ötödik évtársulatát 1908. január elsején nyitotta meg
melybe tagok bármikor beléphetnek.

Az intézet tagjainak száma rövid négy évi fenáll
lása alatt 4200-re emelkedett, a kik 16,000 törzs-
betétre több mint 800,000 koronát fizettek be,
mely összeg az évtársulat tartama alatt 2500,000
korona tőkének felel meg.

A vidéki tagok befizetését megkönnyítjük azáltal, hogy a
pénz beküldésére postatakarékpénztári befizetési la-
pokot díjtalanul adunk.

A törzsbetétek eddig megállapíthatólag 6/-ot jöve-
delmeznek.

Kölcsönöket a hétbármelyik napján utólag fizetendő
legolcsóbb kamattal mellett folyósít.

Minden 10 korona kölcsön heti 50 fillérjével
visszafizethető, melyben a kamattal is ben-
foglaltatik, tehát külön kamatot nem kell fizetni.

Kölcsönöket adunk: 1. A befizetett összeg $\frac{9}{10}$ ere-
jéig kezesség nélkül. 2. Kezességi kölcsönöket egy
vagy több elfogadható kezés jótállása mellett, még
azon esetben is, ha azok nem szövetkezeti tagok.
3. Jelzálog kölcsönöket ingatlanokra való bekebele-
zés mellett. 4. Zálog kölcsönöket biztosítékul el-
fogadható értékekre.

Jelentkezések az ötödik évtársulatba való belépésre
vagy kölcsön iránt, bármely nap délelőtt vagy dél-
után az épület helyiségében Piac-utca 69. szám,
az Ipar- és keresk. kamara épületében eszközölhetők.

Dr. Révi Nándor,
jogtanácsos.

Dr. Brukner Ernő,
elnök.

Ügyvezető választmány:

Dr. Ferenczy Gyula,
elnök.

Hegedüs Sándor.

Grósz Nagy Ferencz.

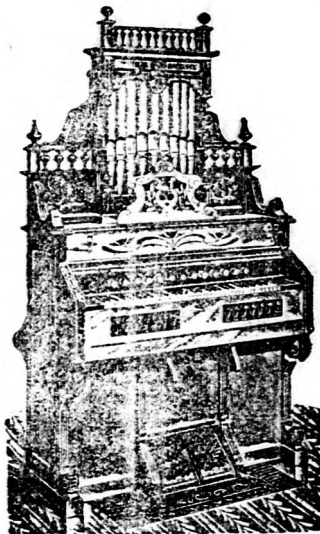
A gyönyörű hang, melyet a világhírű és elismert legjobb gyárt-
mányu amerikai rendszernek elmés szerkezete elővárszol, ön-
magának zeng dicséretet. 65 forinttól minden árban kapható.

Első magyar — villamos erőre berendezett — hangszergyár.

Stowasser J. cs. és kir. udvari hangszergyáros, a
m. kir. zene-akadémia, színházak,
művészek stb. szállítója

BUDAPEST, II., Lánchid-utca 5.

Továbbá ajánlja saját gyárában készült, elismert legkiválóbb minő-
ségű összes huros-, vonós- és fuvó-hangszereit, szakértői és
feltétlen szolid árak mellett.

Hangfokozó-gerenda
mely által bármely hegedű, gor-
donka beillesztése után sokkal
jobb, erősebb és lágyabb hangol-
nyer. (Biztos siker.) Hegedűbe
hangfokozó-gerenda 4 frt. Kezes-
ség minden egyes hangszernél.

Legnagyobb gyár
és raktár.

Saját találmányu (Rákóczi) Táro-
gató; általános elismert leg-
jobb, mely tökéletes solo hang-
szerré általam konstruáltatott is-
kolával 35 forinttól feljebb.

Az összes hangszerek javítása
különleges, szakszerű pontosság-
gal, jutányos árban; kezesség
minden egyes hangszernél. Ár-
jegyzék minden egyes hangszer-
ről külön, kívánatra bérmentve
küldetik.

— Kivitel nagyban és kicsinyben.

Löfkovits Arthur

— óras, ékszerész üzlete Debrecen, Piac-u. —

Egyházi készletek, keresztelő edé-
nyek, urasztali poharak, tányérok,
kannák alkalmi ajándékok

nagy raktára.

A református egyházak szállítója.

Ujonnán megjelent művek!

H Ó S E Á S.

Theologiai magántanári vizsgai dolgozat.

Irta:

Ceglédi Sándor

velikai-pisancíai református missiói lelkész.

Ára füzve 350 korona.

Halotti beszédek és imák

Irta:

K I S G Á B O R

volt pápai református lelkész.

Terjedelme 15 és fél iv. Tartalmaz 71 halotti beszédet és imát.

Ára füzve 4 korona.

Megrendelhetők a kiadónál:

K I S T I V A D A R

könyv- és papirkereskedésében Pápán, Fő-utca 21 sz.

MÜHLE VILMOS

cs. és kir. udvari szállító

T E M E S V Á R.

Mag-, Növény-, Rózsa- és Fa-Nagytenyészetek.

(Növelési terület 94 hold.)

Világkivitel

A legjobb magvak. A legnemesebb csemetefák. A legszebb diszfák,

cserjék, rózsák, fenyők.

Kertészeti kézikönyv dilettánsoknak.

Dus főárjegyzék ingyen

Amerikai Cottage-szivőlégrendszerű harmoniumokat

valamint európai rendszer szerint
a legolcsóbban szállít

Pajkr Rezső és Társa

Budapest, VIII., József-körut 15. szám

Pianók.

Ára 120 kor.-tól
fölfele.

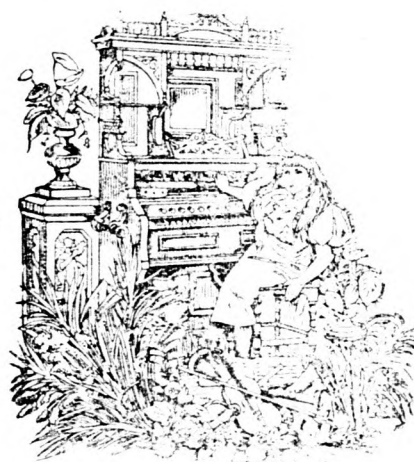
Részletfizetések
8 kor.-tól fölfele

Pianinók.

Képes árjegyzék

ingyen és bérn.

= 5 évi =
jótállás.

Pedálos-harmoniumok

Mindkét rendszer szerint és minden nagyságban pontos toronaméretekkel, templomok, szemináriumok részére.

Alapított 1851-ben.

DÁVIDHÁZY KÁLMÁN

elsőrangú könyvkötészete és diszműves üzlete
DEBRECEN, Fűvészkert-utca 9.

Teljesen modern berendezésű üzlet. Megbízható s kifogastalan munkát készít mindennemű könyvkötészeti, diszműcikkben és börmunkákban.

Ima-, Énekeskönyv s más *Egyházi műveket* tömeges mennyiségben, versenyképes kivitelben és *gyári áron*.

Anyakönyveket, tartós jó kötésben Szent Bibliát és emléklapokat különleges diszkötésben jubileumokra.

Aranykönyvek egyházak számára mely jótékony adományok nyilvántartására is alkalmas.

Kéziratok befoglalására táblákat, melyek a szöszéken vagy temetéseknel előnyösen használhatók.

Iskolák számára térképek és táblázatok felhuzását vászonra vagy papírra és ezeken kívül még számos e szakba vágó munkát.

Szükséglet esetén bármely cikkre nézve azonnal szolgálók, — számítások a különleges munkákhoz, — mint *Disztáblák, Emléklap és aranykönyveken, rajzokkal, kívánatra izleter stylusban, levéltári okmányartók.*

Kálvin János művei.

Szerkeszti CZEGLÉDI SÁNDOR.

Eddig megjelentek :

1. A genfi egyház kátéja.

Fordította Czeglédi S. Ára 60 fillér

2. Az egyház reformálásának szükségességéről.

Fordította Czeglédi S. Ára 80 fillér.

3. Kálvin János értekezése az ereklyékről.

Franciából fordította Czeglédi S. Ára 50 fillér.

4. Sadolet biboros levele. Kálvin válasza

Fordította Ladányi Pál. Ára 60 fillér.

Sajtó alatt vannak :

5. III. Pál pápa levele Kálvin János megjegyzéseivel.
Fordította Czeglédi S. Ára 50 fillér.

6. A párisi theol. fakultás hitcikkei Kálvin
elleniratával.

Fordította Pongrácz József. Ára 50 fillér
Minden kötet külön kapható.

Az 1908. év elején e hat mű egy diszes kötetben is
meg fog jelenni. — A 25 ivnyi terjedelmű kötet ára
4 korona 50 fillér lesz.

Mind e művek megrendelhetők

a Magyar Kálvin-fordítók bizományosánál

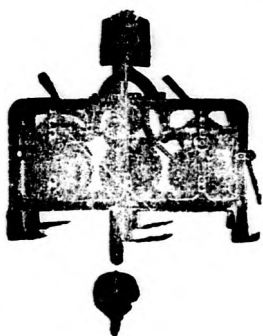
Kis Tivadar könyvkereskedésében PÁPÁN

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP könyvnyomdája

a legolcsóbban és izléseken készít mindenféle
nyomdai munkát, u. m.

Táblázatokat, Alapszabályokat, Könyveket,
Műveket, Béli meghívókat, Névjegyeket,
Röpiratokat, Adó könyvecskéket, Lapokat,
Termény-, Pénz-, Magtárkezelési íveket,
Lakodalmi kártyákat Stb.

Toronyórák

palota-, városházi-, gyári- és lak-
tanya berendezését a legelőnyöseb-
ben eszközli

Mayer Károly utóda

Müller János

első magyar óragyár

= gőzerő berendezéssel =

Budapest, VII., Csömöri-u.

50. saját házban.

Képes árjegyzékek és költségvetések bérmentve.

BORSAJTÓK

szőlőzuzók

puttonok

bornyomó zsákok

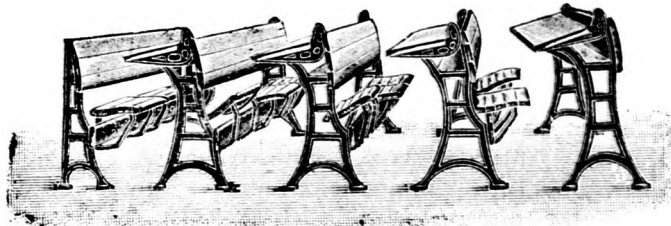
raktára

Sesztina Lajos

vaskereskedésében

Debrecen, Piac-u. 23.

FEIVEL LIPÓT UTÓDAI
Budapest, IX., Ipar-u. 4. sz.

Iskolapad, irodabutor, torna-
szerek gyártása.

Baktai EGRY FERENCZ

Harangöntő

KISGEJŐCZ. (UNGMEGYE.)

Alapítva 1793-ban.

Alapítva 1793-ban.

Kitüntetve : Budapest Hódmezővásárhely Pécs és az országos Iparegyesület által, ezen felül nagyon sok elismerő irat.

Készít

harangokat

Előre meghatározott hangnemben a legmesszebb menő jótállás mellett, továbbá

vasharang-lábakat
és régi

harangokat,

szabadalmazott forgatható vaskoronákra át szerel. o o o o o

Tessék árjegyzéket kérni!

Novotny Antal

harangöntőde és
vasharanglábgyár

Temesvár - Gyárvaros.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoporthoz elő megválasztott hangok előkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányú új modern atlyukasztott

harangjait

melyek felső részükön a hege-dűhehez hasonló S alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb hang-

guak, mint régi modoruak. Ily szerkezettű 327 kgros harang hangban egyenlő 467 kgros régi modoru haranggal. Ajánl továbbá fogatható vertvas-koronákat, régi harangok lyet nekkel való újra szerelését és vertvas-harang állványokait. Költségvetések és képes arlapok díjmentesen szolgáltatnak. — Az 1896 orsz. kiállításán milleniumi nagy eremmel kitüntetve.

A „Neumann M.“ cég debreceni áruházáról.

Elsőrendű látványossága Debrecenben a Piac-utcának

NEUMANN M.

cs. és kir. udvari szállító cég

XX férfi, fiu és leányka ruha-üzlete. XX

A járókelőket megállítják a pompázó kirakatok, melyekben iziással és dusan vannak felhalmozva az őszi idény legujabb divat-darabjai.

Ezen elsőrangú férfi-ruha üzletnek, mely 56 év óta áll fenn jó hírneve a közön ég körében a népszerűséget megszerezte, különösen impozáns az üzlet belseje, melyben pa arul vannak felhalmozva hazai és külföldi szövetekekből készült ruhakülönlegességek.

Az üzlet a legszolidabb alapa **szabott árak** mely minden darabon ki van fektetve, a mennyiben a szabott árak tüntetve látható, a legpontosabban lesz betartva, úgy, hogy a közönség a legpontosabb bizalommal eszközölheti bevásárlásait.

Vidékről érkező megrendeléseket a cég pontosan teljesíti és a meg nem felelő árut készséggel visszaveszi.

Alapított 1845-ben.

Mérték szerint külön osztály

ALAPITVA 1845-BEN.